

När utriggarrodden kom till Sollerön

Efter att Anders Bondeson utvecklat en enhetlig kyrkbåtsmodell och levererat "Rättvikarn", 1941, steg nog roddintresset flera grader. 1943 byggdes Tibblebåten "Kersti". Nu ökade kyrkbåtsflottan med två till tre båtar årligen. Solleröns "Jugen Jon" tillkom 1949 och segrade redan i sin andra start 1951. Enda möjligheten att mäta sina krafter var (än så länge) att delta i Leksandsrodden. Redan 1953 reste Ivar Brits från Leksands kyrkbåtsroddare till Svenska Roddförbundet för att få hjälp att utveckla Siljansrodden. Något varmt mottagande fick inte Ivar, så idén svalnade ännu några år.

Nu hade "Siljansnäsarn" tillkommit i kyrkbåtsflottan och tagit sin första seger. Rorsman, Back Oskar Andersson, arbetade på tunnelbanebygge i Stockholm, och hade där kommit i kontakt med rodd. Han hade nu flera roddare än platser i kyrkbåten, därför skaffades en begagnad inriggare.

Intresset för tävlingsbåtar spreds nu även hit till Sollerön. På ett kaffekalas, troligen en roddavslutning, hösten 1957 frågade Karl Lindgren: "Nå, skum vir a nån båt ä?" Det blev dödstyst på föreningslokalens servering, tills Rullpers Gunnar Andersson sade: "Ä e klart vir skum a jän båt!" Och så blev det.

Roddsektion i Sollerö Idrottsförening bildades. Den sista juli 1958 betalades tio kronor i medlemsavgift till Svenska Roddförbundet. Kontakt togs med Siljansnäs och Leksands kyrkbåtsroddare. Efter gemensam förfrågan hos Svenska Roddförbundet beställdes tre båtar. Enligt brev från Svenska Roddförbundet den 6/10 -58 erbjöds Sollerö IF en utriggad fyra med åror. Priset var 4 000 kronor fritt Stockholm. Svenska Roddförbundet bidrog med 2 000 kronor. Antogs erbjudandet skulle 1 000 kronor inbetalas

senast 30/10 -58. Återstående 1 000 kronor erbjöds som lån ur Svenska Roddförbundets Båtlånefond och skulle återbetalas vid leveransen. Pengar fanns inte men Karl Lindgren och Erik Brottare blev "räddande änglar" och lånade ut 500 kronor vardera. Svenska Roddförbundets villkor accepterades genom att 1 000 kronor inbetalades den 27/10 -58. Nu ordnades varulotterier. Två givna lottförsäljare fanns ju, åtminstone tills skulden var avbetald.

Båtarna, en till vardera Leksand, Siljansnäs och Sollerön beräknades leveransklara till den 15/5 -59, och pingsten 1959 anlände båtarna till Leksand. För att hjälpa de nystartade klubbarna lovade Svenska Roddförbundet tränarhjälp. De skickade sin dåvarande rikstränare Elon Andersson från Kungälv. Kursen skulle börja tisdagen den 19 maj i Siljansnäs och pågå t o m söndagen den 24 maj. Roddförbundet betalade resan till och från Dalarna samt hans förlorade arbetsinkomst. Kost och logi skulle betalas av föreningarna. Kursen omfattade materialkännedom, roddteknik, roddgymnastik och även instruktion för föreningstränare.

Kul-Åra vitsade tidningen Aftonbladet. Åke Dunder med åran. Rolf Eriksson, Börje Larsson, Kjell Uhläs och Ingvar Hällgärde. 1959.

Att få roddare till kursen var säkert inte lätt, när den pågick dagtid mitt i sådden och var något helt nytt och okänt. Men med lock, pock och ett burdust kommando lyckades Karl Lindgren få dit en "full bil".

När vi kom dit fick vi se något vi aldrig sett förut. På några bockar låg farkoster inte bredare än en kanot, men 14,5 meter långa. De var uddvassa i var ände och gjorda i mahogny och lackade så de var spegelblanka. Inuti fanns fyra sitsar på hjul, vilka rullade i skenor. Vid varje sits fanns en fotspark med byglar runt hälen och läder med skoremmar över tårna. Mitt för varje sits, i sick-sack, på utsidan av relingen satt rör fästade med årtullen längst ut. De kallades rigger. Därav namnet utriggare. Tränaren började med att lära oss namnen på alla detaljer. Nu försvann både årtullar och sitsar. Han visade var vi fick sätta fötterna när vi gick i och ur båten. Han frågade om vi kunde simma minst 200 meter. Det skulle visa sig vara befogat.

Sedan vi kommit i båtarna och ut på öppet vatten var det knappast rodd vi sysslade med. Vi hade fullt sjå att hålla balansen och allt vi gjorde fick ske på kommando. Att ta sig in till bryggan var ännu svårare. De långa årona gjorde att man inte ens kom i närheten. "Vik in årone" föreslog Bertil Storåkers, vilket medförde att när en man rest sig och försökte nå bryggan, rullade hela båten runt. En man nådde bryggan, en kastade sig handlöst i vattnet och de andra tre försvann i djupet. Åke Lindgren hade oturen att sitta i den båten. Han sade sig helt tappa orienteringen innan han fattade att han hängde upp och ner under båten. För att komma loss fick han dra ur fötterna ur skorna. Djupet var inte mer än till bröstet och båt och folk kunde räddas. Back Oskar blev tvärarg och slängde sig in i bilen, våt som han var och med dy hängande runt skorna och försvann hem till Limån. Back Oskars humor tog snart överhand och när han dök upp på nytt hade han förärat Bertil titeln "Badmästarn". Elon Anderssons innersta tankar om dalarodden kan inte ha varit höga.

Tankar och funderingar kom nu om vi hemma på Sollerön hade någon lämplig plats att lägga i och ta upp båten. Kyrkbåtshuset vid ångbåtsbryggan var ju så långt att båten rymdes. Men bryggbanken och piren var höga och med vassa stenar. Vi fann att Ryss Gustavs brygga i Kulåra var bästa alternativ. Kulåras många bankar och bryggor gav någorlunda lä var än vinden kom ifrån. Löftet gavs att om det inte blev till men för ladans ägare, skulle vi få förvara båten i tröskladan. Med två "fåtån", taljor och rep lyftes båten upp i ladtaket och kom på så vis ur vägen. Vid varje träning rullades en trilla ut. En såmaskin i norra ändan och en gödselspridare i södra ändan fick inta trillans plats innan båten kunde firas ner. En dörr i tröskladans södra gavel kom nu väl till pass. Det var raka spåret ut om än höjdskillnaden var omkring en meter mellan mark och ladgolv.

Arvid Knutz som styrt Jugen Jon i flera år, hade nu fått instruktioner i Siljansnäs, och skulle vara föreningstränare. Någon följbåt fanns inte så han fick ställa sig "utå flåtåm". Vi rodde fram och tillbaks mellan "Årå och tvättbryddjon" och var gång vi passerade "flåtån" skrek Arvid sina instruktioner. Våra svängar och upptäcktsfärder blev snart längre och längre, så Arvid tröttnade. Och vi före Arvid! Rodden däremot blev bara roligare och intressantare. Hela västersjön blev vårt träningsvatten, i både ur och skur. Eller tänk er: Sommarkväll, inte en krusning på vattenytan, solen ännu högt på himlen, fast den hunnit förbi Ryssa, så bländande både direkt och från solkatten i vattnet, att "coxen" Niss Åke knappt syntes fast han satt i samma båt. Fyra roddarhjärnor i koncentration att försöka ro den smäckra båten i balans. Ljudet från hjulen i sleidbanan och ett samtidigt "glurp" från de fyra årorna, är det enda som hörs. Den blanka vattenytan suddar ut det smala streck båten ritat från Takk-ar mot Kulåra.

Ett ivrigt träningspass utanför Kulåra med Gesundaberget i förgrunden

Svalorna i tröskladan fick ungar. Fem masonitskivor måste sättas upp i takstolarna under de fyra till fem svalbona. Ungarnas avföring var frätande på båtens lack. Ett annat problem var att Siljans vatten sjönk. Det blev

svårare att ta sig ut. Vi fick ta gummistövlar till hjälp för att hålla strumpor och skor torra. Vi fick vada så långt ut att båten flöt, sätta oss i och kasta iland stövlarna.

På något sätt kom vi i kontakt med roddare från Akademiska roddföreningen. En resa till Stockholm gjordes. Där fick vi se ett båthus med två portar, stora som de Erlandsson har i bussgaraget. Där inne låg nog tjugo båtar. Bryggan framför båthuset var gjuten i betong, men flöt ca 15 cm över vattenytan. Den var så stabil att vi alla fem med båt i famnen kunde gå fram till kanten utan att den sjönk en centimeter. Båten som vi lånat kändes ovan, men nu skulle det tävlas. Någon utmaning tordes vi oss inte på, utan vi bad om lite hjälp med tekniken. Vi fick 30 meters försprång, men i ett huj var de ikapp och förbi. Det upprepades flera gånger. I bilen hem var båthuset och bryggan det enda positiva samtalsämnet. Vi imponerades säkert av deras förmåga att hantera båten och hastigheten de fick upp.

Första segern i Venjan.

Foto Lars Öman

Helgen 9-10 augusti närmade sig med barnensdagsfestligheter i Leksand. Då var det bestämt, att de tre utriggarfyrorna skulle mötas i en första tävling. Med Stockholmsresan i minnet, var det med darrande knän vi klev ur bussen i Leksand. I Siljansnäsbåten satt ju den kände Back Oskar som styrman. Olympiern Sven Agge och "Badmästarn" var några av roddarna. Leksandsbåten visste vi ingenting om. En hård nordanvind gjorde att starten flyttades från Västanvik till prostbryggan. Under defileringen dit upp kantades älvbrinken av tusentals åskådare, som väntade på vattenshow av vattenskidskolan Rumba från Borlänge. När starten gått, fick vi förvånansvärt lätt en liten ledning. I mål var vi fem sekunder före Siljansnäs, trots att en åra skar ner* med nästan tvärstopp som följd. Leksand blev sist.

Hemma i Kulåra fortsatte träningen och den 30 augusti var vi redo för nästa drabbning. För andra gången lastades båten för tävling i andra vatten. Färden gick till Venjan och Vanån. Förhoppning var att ytterligare båtar skaffades i Dalarna och resan var en kombination av propaganda och tävling. Siljansnäsbåten var enda motståndaren. Venjansborna kunde inte övertalas att skaffa någon båt.

Träningen pågick till långt in på hösten. Det var så mörkt i tröskladan att billyktorna måste riktas mot porten för att klara av att hissa upp båten och knyta fast den med dubbla halvslag.

En danskväll i Mångberg kallad "Månskensträffen" gav 50 kronor behållning. Av anslaget på 500 kronor kunde 167:50 återbetalas idrottsföreningens huvudkassa. Den förtsa roddsäsongen var till ända.

Ingvar Hållgärde

*Årbladet ställs oavsiktligt i en vinkel, så att det blir omöjligt få upp åran ur vattnet, innan farten och trycket minskat.